

Sygn. akt II CSK 84/13

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z wniosku Gminy G.

przy uczestnictwie P.

Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

o wpis hipoteki przymusowej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 4 grudnia 2013 r.

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w S.

z dnia 8 listopada 2012 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 8 listopada 2012 r. oddalił apelację uczestniczki postępowania P. S.A. w B. od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 31 maja 2012 r., którym utrzymano w mocy wpis hipoteki przymusowej w kwocie 29 587 363 zł w księdze wieczystej [...], dokonany na podstawie dołączonej do wniosku decyzji oraz postanowienia Burmistrza G. z dnia 16 grudnia 2011 r. o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji nieostatecznej nr SKP [...] z dnia 15 listopada 2011 r., określającej zobowiązanie podatkowe uczestniczki postępowania w podatku od nieruchomości za rok 2006 r. w kwocie 44 381 965 zł.

Postanowienie Sądu Okręgowego uczestniczka zaskarżyła skargą kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie: art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 382 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 626⁸ § 2 k.p.c. w zw. z art. 382 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 626⁸ § 2 k.p.c. w zw. z art. 239a i art. 239b § 3 i 4 Ordynacji podatkowej oraz art. 212w zw. z art. 219 Ordynacji podatkowej, art. 64 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z Obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 czerwca 2010 r. w sprawie wykazu gmin i powiatów wchodzących w skład województw, art. 626⁵ § 5 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 626⁸ § 5 k.p.c. w zw. z art. 626⁸ § 3 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 626⁹ oraz art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 110 i art. 94 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Najdalej idący zarzut uczestnika postępowania, zgłaszany już w apelacji i powtórzony w skardze kasacyjnej oparty jest na założeniu, że skoro wniosek o wpis złożył Burmistrz Miasta i Gminy G., nie zaś Gmina G., to wniosek podlegał odrzuceniu z powodu braku zdolności sądowej Burmistrza.

Procesowe pojęcie *statio municipi* (jednostka organizacyjna gminy), należy utożsamiać - podobnie jak w przypadku pojęcia *statio fisci* (jednostka organizacyjna Skarbu Państwa) - z jednostką organizacyjną gminy, która, nie mając osobowości prawnej, podejmuje czynności procesowe za Gminę jako osobę prawną w

sprawach, w których, będące ich przedmiotem roszczenia wiążą się z działalnością tej jednostki.

Materialnoprawna konstrukcja jednolitości gminy, jako osoby prawnej, wywiera w sferze przepisów proceduralnych ten skutek, że określenie w pozwie (wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego) jednostki organizacyjnej gminy (*statio municipi*) nie wpływa na oznaczenie strony postępowania sądowego, którą zawsze pozostaje gmina. W sytuacji gdy strona, pozywając prawidłowo gminę, wadliwie określa podmiot, z którego działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, a w sprawie powinien występować inny podmiot, uzupełnienie braku w zakresie prawidłowego określenia strony pozwanej powinno nastąpić w płaszczyźnie właściwej reprezentacji, przy czym Sąd powinien z urzędu czuwać nad tym, aby Skarb Państwa był w postępowaniu sądowym reprezentowany w sposób prawidłowy. Tym obowiązkiem sąd obciążony jest także wtedy, gdy gmina występuje w roli powoda. Działaniem takim sąd nie doprowadza do podmiotowej zmiany powództwa, lecz tylko do prawidłowego określenia (uściślenia) strony procesowej.

Sąd jednak nie jest władny oznaczyć gminy, jako strony powodowej (wnioskodawcy), gdy żądanie oparte jest na twierdzeniu, że podmiot wskazany jako strona powodowa jest podmiotem odrębnym od gminy i jest wyposażony w zdolność sądową. Za taką tezę przemawiają nie tylko przyjęte w kodeksie postępowania cywilnego uregulowania dotyczące zdolności sądowej, ale także zasada zakazująca sądowi narzucania komukolwiek roli powoda (wnioskodawcy).

Sąd Okręgowy, podobnie jak Sąd pierwszej instancji, uznał, że nie było podstaw do odrzucenia wniosku, mimo iż jako wnioskodawcę wskazano w nim Burmistrza Miasta i Gminy G. zamiast samej Gminy. Decyzję Sądu Okręgowego należy ocenić jako prawidłową. Burmistrz Miasta i Gminy G. nie twierdził, że jest podmiotem odrębnym od Gminy G. i ma własną zdolność sądową. Brzmienie wniosku - jak trafnie podniósł Sąd Okręgowy - jednoznacznie wskazywało, że wnioskodawcą była Gmina G., co potwierdza okoliczność, że we wniosku prawidłowo określono podmiot, tj. Gminę G., na rzecz którego miał zostać dokonany wpis do księgi wieczystej. W takiej sytuacji, mamy do czynienia jedynie z

nieprawidłowym nazwaniem wnioskodawcy, a jej usunięcie powinno nastąpić w trybie sprostowania oznaczenia wnioskodawcy na podstawie art.350 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., II CSK 204/11, LEX nr 1162656 oraz powołane w uzasadnieniu tego orzeczenia inne judykaty Sądu Najwyższego).

Za trafne ocenić należało także stanowisko Sądu Okręgowego, że nie mogło być przeszkodą do dokonania wpisu wskazanie we wniosku nieprawidłowych numerów REGON wnioskodawcy oraz uczestniczki postępowania. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że nie było faktycznej możliwości weryfikacji tych danych ze względu na brak połączenia systemu informatycznego ksiąg wieczystych z systemami prowadzącymi ewidencje powszechnych numerów PESEL i REGON.

Nietrafny jest także zarzut dokonania wpisu na podstawie nieostatecznej decyzji nieopatrzonej rygorem natychmiastowej wykonalności. Z postanowienia Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 29 lutego 2012 r., na które powoływała się wnioskodawczyni wynikało jedynie, że postanowienie o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności nie zostało prawidłowo doręczone i nie służy na to postanowienie zażalenie. Nie wynika z niego zaś, że decyzji podatkowej nie został ostatecznie nadany rygor natychmiastowej wykonalności. Niezależnie od tego stwierdzenia należy podkreślić, że poza kompetencją sądu wieczystoksięgowego pozostaje badanie kwestii czy zachowana została właściwa procedura administracyjna w szczególności, czy tytuł wykonawczy załączony do wniosku o wpis został doręczony zobowiązanemu (por. przykładowo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r., IV CSK 20/11, LEX nr 1147771).

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 217 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 382 przez ich niezastosowanie, art. 626⁸ § 2 k.p.c. przez błędną jego wykładnię a także art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewyjaśnienie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia powodów, dla których Sąd Okręgowy w ogóle nie odniósł się do dokumentów złożonych w postępowaniu apelacyjnym, wyjaśnić należy kwestię kognicji sądu pierwszej i drugiej instancji w postępowaniu wieczystoksięgowym.

Zgodnie z art. 626⁸ § 2 k.p.c. sąd wieczystoksięgowy, rozpoznając wniosek o wpis bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Ocena może być dokonana tylko na podstawie dokumentów, o których mowa w art. 626⁸ § 2 k.p.c. Ponieważ w postępowaniu wieczystoksięgowym, w odniesieniu zarówno do sądu pierwszej jak i drugiej instancji, treść art. 626⁸ § 2 k.p.c. wyklucza prowadzenie postępowania dowodowego oraz wyłączone jest stosowanie art. 316 k.p.c., więc dokonanie wpisu na podstawie dokumentów nie dołączonych do wniosku stanowi przekroczenie granic kognicji sądu (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2009 r., zasada prawna, III CZP 80/09, OSNC 2010, Nr 6, poz. 84, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., III CSK 322/10, nie publ., postanowienie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2011 r., II CSK 538/10, nie publ.). Sąd drugiej instancji nie może zatem uwzględnić dokumentów złożonych dopiero w postępowaniu apelacyjnym, jeżeli - co należy podkreślić - miałyby one stanowić podstawę uwzględnienia wniosku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2013 r., IV CSK 551/12).

Podobne trafne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 653/12, (LEX nr 1365723), wskazując, że przy ocenie kognicji sądu wieczystoksięgowego należy mieć na względzie, czy złożone w postępowaniu apelacyjnym dokumenty zmierzają do wykazania zasadności wniosku o wpis, a więc miałyby stanowić podstawę wpisu, czy też wskazują na istnienie przeszkody do dokonania wpisu. W tym drugim przypadku złożenie dokumentów nie jest wyłączone i powinny one być przedmiotem badania przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., IV CK 361/05, OSNC 2006, nr 11, poz. 190 oraz z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 653/12, nie publ.).

W rozpoznanej sprawie, zakończonej postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd drugiej instancji w ogóle nie odniósł się do dokumentów złożonych w postępowaniu apelacyjnym. Nie znając stanowiska tego Sądu we wskazanym zakresie, które powinno być przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, nie można było uznać za pozbawiony racji przede wszystkim zarzut naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.c., a także pośrednio art. 626⁸ § 2

k.p.c. oraz art. 382 k.p.c., skoro znaczenia tych przepisów Sąd Okręgowy nie wyjaśnił, w sytuacji, gdy uczestnik postępowania złożył w postępowaniu apelacyjnym dokumenty, które w jego ocenie stanowią przeszkodę uwzględnienia wniosku o wpis. Należało więc orzec, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

jw